

Dr. Mádl Ferenc köztársasági elnök beszéde

*Elhangzott Budapesten,
az emlékhely avatásakor a Kisfogházban*

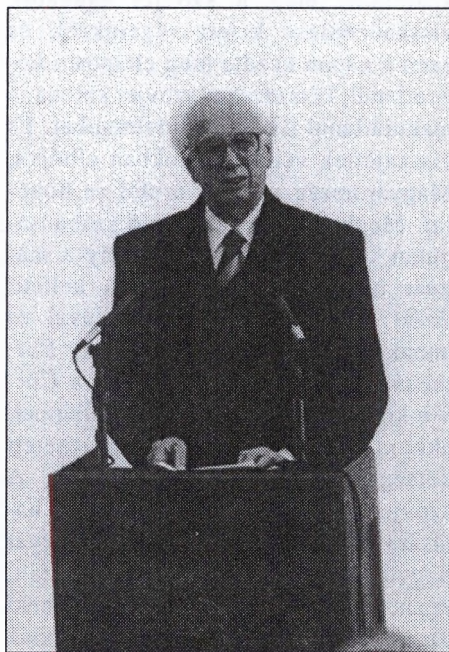
Tisztelt Emlékező Közönség!

Magyarország vérrel áztatott szent földdarabján állunk. Sok van ilyen. Ezekből nőttünk vele így össze. A mohácsi csatatér, Zrínyi Miklós áldozata Szigetvárnál. Az 1848-1849. évi szabadságharc hőseinek vére a nagy csaták színhelyein. Batthyány Lajos vére a pesti Új épületnél. Az aradi tizenhármak vére Aradon. Bajcsy-Zsilinszky Endre Sopronkőhidán.

A sor ennél is hosszabb persze, míg eljutottunk 1956-hoz, amikor folyt a „Piros vér a pesti utcán”. Folyt a harc a szabadságért.

Aztán jött a forradalom leverése és a könyörtelen megtorlás. A Kossuth téren, Mosonmagyaróváron és sok más helyen már előre ontották százak vérért.

De olyan sokat és olyan kegyetlenül magyar elnyomó gépezet ítéletével, oly sok mártírt egy helyen sosem kellett áldoznia a hazának, mint itt a Kisfogházban. Erre nem volt példa Magyarországon. Száz és száz kivégzettnek hullott itt vére. Ők szentelték meg ezt a földet. Ezért kell nekünk is megszentelnünk.

Tisztelt Emlékező Közönség!

Bizonyára valamennyiünket az alázattal átszőtt drámai feszültség érzése hatja át. Az alázaté, mert ami ma vagyunk, mint közönség, mint nemzet, az ő vérükből, az ő áldozatukból nőtt ki.

A mártírokból, a harcban elesettekéből, a sebesültekből, a meghurcoltakéból, az áldozatvállalók nagy seregéből. Drámai bennünk a feszültség érzése. Mert vonzódunk a halálba ment

és a halálba küldött apához, anyához, férjhez, feleséghez, gyerekekhez, testvérhez, hű barátához. Mert itt él bennünk az arcuk. Támaszunk, életünk, hitünk forrása voltak.

Drámai bennünk a tehetetlenségtől feszülő vágy, hogy miért nem lehetnek itt. S akik annyi mindent megszenvedve mégis itt vannak, miért nem élvezik nagyobb szeretetünket. Miért oly nehéz bocsánatot kérni tőlük, hogy ők is megbocsáthassanak.

Tudjuk, hogy életük-áldozatuk itt van velünk. Védik visszamenőleg és ma is becsületünket. Szótlanul is felelősséget, hálát, helytállást és testvériséget, közösségi és nemzeti céljaink jobb követését várják tőlünk.

Tisztelt Emlékező Közönség!

Ma, ezen a helyen, különösen nehéz nem felidézni azokat az áldozatokat és azokat a szavakat, amelyek 56 mártírjainak meghagyásaiban jelennek meg.

A „nem kérek kegyelmet”, ércnél keményebb mondat hangja és a bűnösség el nem ismerése, sokaknál a megélt igazság apoteózisává lett. Nagy Imre a halál árnyékában az mondja vádlóinak: „Ami az én feladatom volt, azt én teljesítettem”. Lesz még Nagy Imre per, nagy tömegek jönnek majd temetésemre, a történelem majd ítélkezik. „elképzeltető-e egyszerűbb, tömörebb hitvallás: a tiszta és nyugodt lelkiismeretű ember szavai ezek, azé az emberé, akit immár senki és semmi nem tud

megfélemlíteni” (Méry Tibor: Nagy Imre élete és halála. Bp. 1989. 365. old.).

Angyal István is elutasítja a megalkuvást. Azt kéri az utolsó szó jogán, hogy „ennek a szertelen ifjúságnak bocsássák meg a bűnét és szeressék. ha úgy határoznak, hogy számomra nincs enyhítő körülmény, szembe fogok nézni a halállal”.

(Jobbágyi Gábor: Ez itt a vértanúk vére. Bp. 1998. 184. o.)

Maléter Pál az utolsó szó jogán így szólt: „Nem követtem el bűncselekményt. Nem árultam el elveimet... Eskümet nem szegtem meg, hanem teljesítettem: A néppel tűzön-vízen át” (Méry, i.m. 377. o.)

„A hitem az akasztófa alatt sem hagyott el”, mondta *Obersovszky Gyula* (posztumusz sugárzott TV 1 interjú, 2001. 10. 23.). „Én meghalhatok, de mi élni fogunk”, így írt az általa szerkesztett *Élünk c.*, talán minden későbbi számadat hősi elődjében (Jobbágyi, i.m. 158. o.).

Brusznay Árpád, a humanista lelkesületű veszprémi tanár: „A végső katasztrófát nem tudtam meggátolni”, amelyet november 4-e idézett elő. „Engem bíztak meg, hogy fogjam a gyeplőt... míg ezt a gyeplőt én fogtam, a kocsi senkit sem ütött el” (Kahler Frigyes: A Brusznayai per, Bp. 2001. 365. 396. o.).

Mansfeld Péter utolsó szavai a bitófa alatt így hangzottak: „Éljen a szabadság! Éljen Magyarország! Szeret-

lek Édesanyám!” Ha élne, vallja testvéröccse, megint felkapcsolná a vilányt, mint a Medve utcai iskolában tette a forradalom napjaiban. És megkérdeznék, hogy miért tette, azt felelné, amit akkor: „Azért, mert sötét van” (Kósa Csaba: Alhattál-e kisfiam? Bp. 1996. 93. 121. o.).

Tisztelt Emlékező Közönség!

A mártírok sora hosszú. Mentek, különböző lelkierővel és gyötrelmekkel, de egyforma mártíromsággal. Sok százan. Nem tudom, tudjuk-e pontosan hányan. Volt, aki a Himnuszt énekelte.

Túlélő rabtársai emlékeznek így Brusznjai Árpádról (Kahler, i.m. 410. o.).

Megrázó belegondolni. Arany János walesi bárdjainak drámája és hőskölteménye ez, amikor „Ötszáz bizony, dalolva ment, Lángsírba velszi bárd”. A késői magyar Eduárd sem adta százaknál alább.

A sor drámaian tagolt és hosszú. Itt vannak, akiknek a halálos ítélet után megkegyelmeztek. Akik visszajöhettek a lángsírból. A borzalmak kínjait nekik is végig kellett élniük. Alázattal megnevezhetnének Őket, ha nem fájna úgy nekik. Hiszen itt jártak, ahol ma emlékezünk. „Bocsássatok meg, hogy élünk, mondták azoknak, akik számára nem volt remény” (Fónay Jenő: Kálvária 1956. Bp. 1996. 156. o.).

Obersovszky Gyula: TV interjú, TV 1 2001. 10. 23. Wittner Mária: Egyedül maradtam a halálos zárkában.

„Tanúskodnak a halálraítéltek” szerk. Hornyák Tibor, Salgótarján, dátum nélkül. 12. o.). Micsoda elgondolhatóan misztériuma ez a kálváriának, végigmenve minden stáción, s aztán..., viselni a stigmákat, ezerszer felriadni rá, az egész életen át.

Tisztelt Emlékező Közönség!

A mártírok, az elesettek, a bátor pesti srácok, a megkínzottak, a bebörtönzöttek, a meghurcoltak, a felkelt nép serege nagy. Képletesen ma mind jelen vannak.

Ők azok, akik Mansfeld Péter olyan egyszerűen világos szavával nemcsak mondták, de cselekedtek is a forradalomban: „Hogy világos legyen, mert sötét volt”.

Ők azok, akik megrengették az elnyomás birodalmát, hogy aztán néhány évtizedre rá végleg összedőljön. A Nobel-díjas francia író Albert Camus próféciája, hogy a magyarok vére majd meghozza a szabadságot, visszhangzik világszerte azóta is. (I. Tóbiás Áron: In memoriam Nagy Imre. Bp. 1989. 558-559. o.).

Ők azok, akiknek harca nyomán a Történelmi Igazságtétel Bizottság a néppel együtt követelhetette, hogy a jogállam parancsai szerint méltó temetést kaphassanak mártírjaink és elesett hőseink, és elégtétel adassék „mindazoknak, s mindazok utódainak, akik tömeges megaláztatások, üldöztetések, koholt perek vértelen áldozatai voltak”. (Tóbiás, i.m. 541. o.).

Ők azok, akiknek példájára

- félni kellene a gyűlölködéstől és a széthúzástól,
- nagyobb szolidaritást és türelmet kellene viselnünk egymás iránt,
- vernünk kellene mellünket, ha vétkeztünk ellenük és mások ellen,
- félni kellene hamisan sorsot vetni mások köntöse felett,
- jobban meg kellene hallanunk a szeretet és az áldozatkészség szavát.

Ők azok, akik megmutatták a nemzeti egység szebb, holnapi útját.

Ma is áll, amit Szabó Lőrinc írt az Irodalmi Újság 1956. november 3-i számában: „Ész, erő, készenlét és minden szent akarat fogjon most össze, őrizze és emelje végső diadalra benne céljainkat, az igazság, az okosság, az emberiség, a nemes hagyományok és az életképes haladás munkálkodását abban a – semmi harcnál nem kisebb – másik feladatban, ami most következik, az új, az igazi országépítésben”.

Szabó Lőrinc idézett írásának címe: Ima a jövőért. Mondjuk rá, hogy úgy legyen.